

ویرایش
جدید
چاپ دوم

ماهیت قدرت هوایی

نیک‌بخش بیبی

www.ketab.ir

سیرشناسه	:	حبیبی، نیک بخش، ۱۳۴۴
عنوان و نام پدیدآور	:	Habibi, Nikbakhs
وضعیت ویراست	:	ماهیت قدرت هوایی/ نیک بخش حبیبی؛ ویرایش تخصصی حسین خلیلی ویراست ۲.
مشخصات نشر	:	تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، نیروی هوایی، مرکز انتشارات راهبردی نهجا، ۱۳۹۶، چاپ دوم ویرایش جدید.
مشخصات ظاهری	:	مصور، جدول، نمودار.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۸۴۸۹-۳۶-۸
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه: ص ۵۵۹.
موضوع	:	جنگ هوایی
موضوع	:	Air warfare
موضوع	:	قدرت هوایی
موضوع	:	Air power
شناسه افزود	:	خلیلی، حسین، ۱۳۳۵-، ویراستار
شناسه افزوده	:	ایران. ارتش. نیروی هوایی. مرکز انتشارات راهبردی
رده بندی کنگره	:	UG۶۳۰/ح۲م۲ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	:	۳۵/ ۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۹۸۳۴

تألیف: سر تیپ خلبان دکتر نیک بخش حبیبی

ویرایش تخصصی: دکتر حسین خلیلی

ویرایش ادبی: امیر هوشنگ خادم دقیق، بهمن اسماعیلی

طراحی جلد و صفحه آرایی: علیرضا عشقی فکور و داود زرنگ

مدیریت چاپ و نشر: امیر هوشنگ خادم- علیرضا سمواتی

امور رایانه: خداداد حاتمی کیا، مجید ذوالفقاری، مهران غلامیان

ناشر: مرکز انتشارات راهبردی

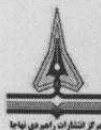
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

تاریخ انتشار: زمستان ۱۳۹۶

نویت چاپ: دوم ویرایش جدید

قیمت: ۳۴۰۰۰ تومان

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فصل اول: اصول و مبانی

۱	هواپیما و آغاز یک قدرت جدید
۴	مفهوم شناسی قدرت هوایی
۷	قدرت هوایی نظامی
۱۱	تبارشناسی قدرت هوایی
۱۸	نظریه به کاربرد قدرت هوایی
۲۲	عناصر قدرت هوایی
۲۷	نیاز ملی و قدرت هوایی
۲۸	مأموریت شناسی قدرت هوایی
۳۳	حوزه‌های مأموریت قدرت هوایی
۶۴	کنترل قلمرو هوایی
۶۷	سطوح کنترل قلمرو هوایی (کنترل آسمان)
۷۳	الزامات تجهیزاتی و سامان‌های در تولید و اعمال قدرت هوایی
۷۵	ژئوپلیتیک و قدرت هوایی
۸۳	تحول نوین در نظریه قدرت هوایی
۸۸	تئوری پیچیدگی و قدرت هوایی
۹۰	قدرت هوایی و الگوهای ساده نیوتنی و پیچیده
۹۹	نوآمندی‌های راهبردی قدرت هوایی

فصل دوم: قدرت هوایی

۲	راهبرد و رهنامه
۱۰۷	راهبردشناسی قدرت هوایی
۱۰۹	اصول راهبرد هوایی

۱۱۱.....	راهبردهای مرسوم هوایی
۱۱۷.....	قدرت هوایی و راهبرد نظامی
۱۱۹.....	اهداف ملی و قدرت هوایی
۱۲۳.....	شناخت رهنامه (دکترین) هوایی
۱۲۵.....	مدیریت و مسئولیت‌ها در تدوین و اجرای دکترین
۱۲۶.....	دکترین عملیاتی مفروض یک قدرت هوایی

فصل سوم: جنگ و قدرت هوایی

۱۳۵.....	جنگ و تحولات مفهومی آن
۱۳۷.....	جنگ و سطوح آن
۱۳۹.....	شناخت اهداف جنگ
۱۴۳.....	جنگ‌های فراگیر و همه جانبه
۱۴۶.....	به‌کارگیری قدرت هوایی در جنگ
۱۵۴.....	اهداف جنگ و قدرت هوایی
۱۵۸.....	قدرت هوایی و عملیات انهدامی
۱۶۱.....	قدرت هوایی ابزار فلج سازی راهبردی
۱۶۷.....	تئوری فلج راهبردی جان بوید
۱۷۲.....	نظریه فلج راهبردی واردن
۱۷۶.....	نقد نظریه ویرانگری هوایی
۱۸۰.....	راهبرد انهدام قطعی مراکز ثقل (عملیات تأثیرمحور)

فصل چهارم: قدرت هوایی و زمان محوری

۲۰۴.....	زمان در نظریه‌ی جنگ
۲۰۸.....	زمان در راهبرد مشترک سیاسی - نظامی
۲۱۰.....	قدرت هوایی و ملاحظات سیاسی
۲۱۱.....	جنگ فالکلند، شاهدی بر اثربخشی قدرت هوایی بر سیاست‌های جنگ
۲۲۶.....	جنگ ایران و عراق

۲۴۵	 راهبرد فلج راهبردی شهید فکوری
۲۵۷	 جنگ روسیه و گرجستان جنگی کوچک با پیامدهایی بزرگ
۲۶۸	 نقش نیروی هوایی روسیه

فصل پنجم: شناخت ویژگی‌های عملیاتی نیروی هوایی

۲۸۱	 مشخصات اصلی نیروی هوایی
۲۸۱	 محدودیت‌های قدرت هوایی
۲۸۸	 اصول جنگ قدرت هوایی
۲۸۹	 ساختارشناسی عملیاتی هوایی
۲۹۲	 عملیات نامسم رزمی هوایی
۲۹۵	 عملیات شناسی پشتیبان رزمی
۲۹۷	 مفاهیم عملیاتی
۳۰۲	 اهداف و پیامدهای اعمال قدرت هوایی
۳۰۴	 تاکتیک‌های آفندی نیروی هوایی
۳۲۲	 فرماندهی صحنه‌های جنگ
۳۰۷	 عملیات پشتیبانی رزمی هوایی
۳۲۲	 اصول نبرد در جنگ‌های هوایی
۳۲۹	 واحد رزمی در نیروی هوایی
۳۳۱	 قوانین بقا در جنگ هوایی
۳۳۶	 لجستیک هوایی
۳۳۷	 سیر تحولات لجستیکی
۳۳۸	 نگهداری و تعمیر
۳۴۰	 آماد هوایی
۳۴۱	 نسل‌شناسی هواپیماهای جنگنده
۳۵۳	 هواپیماهای بمب افکن و آینده
۳۵۶	 هواپیماهای ترابری هوایی

۳۵۸	 آمبولانس هوایی
۳۶۱	 هواپیماهای کنترل بحران
۳۶۳	 آینده فناوری‌های قدرت هوایی
۳۷۲	 قدرت هوایی و سامانه‌ها و فناوری‌های آینده

فصل ششم: قدرت هوایی

۳۷۸	 تحلیل راهبردی توانایی نظامی قدرت هوایی
۳۸۶	 قدرت رزم
۳۹۲	 سنجش توان رزمی هوایی
۳۹۶	 چابکی در قدرت رایی
۳۹۸	 چابکی در نیروهای مسلح
۴۰۲	 سطوح چابکی سازمانی
۴۰۲	 مصادیق نیروی هوایی چابک
۴۰۳	 تمایزشناسی سرعت و تحرک هوایی
۴۰۴	 چابک‌سازی و نیروی واکنش سریع
۴۰۶	 کوچک‌سازی و چابک‌سازی

فصل هفتم: پدافند هوایی

۴۱۲	 پدافند هوایی
۴۱۲	 الف : مفهوم شناسی
۴۱۳	 ب : پدافند عامل
۴۱۸	 پ : پدافند غیرعامل
۴۲۵	 ت: پدافند هوایی هواپایه
۴۲۷	 ث : رادار و ردیابی اهداف هوایی
۴۳۰	 ج : شناسایی و مراقبت هوایی
۴۳۲	 چ : سامانه‌های هشدار اولیه

فصل هشتم: فرماندهی و کنترل هوایی

۴۴۱	 قدرت هوایی و فرماندهی و کنترل
۴۴۴	 فرماندهی هوایی یک مسئولیت رزمی
۴۴۵	 ماهیتشناسی فرماندهی و کنترل
۴۵۱	 فرماندهی و کنترل در ادبیات نظامی روس‌ها
۴۵۳	 رویکردهای فرماندهی و کنترل
۴۶۲	 فرماندهی و کنترل چابک (سریع)
۴۶۳	 عناصر فرماندهی و کنترل هوایی
۴۶۴	 سامانه کنترل هشدار هوایی
۴۶۵	 عناصر و بازآوران فرماندهی کنترل پیشرفته
۴۶۸	 امواج الکترومغناطیسی و حساسیت
۴۷۲	 فرایندشناسی فرماندهی و کنترل هوایی
۴۷۴	 عوامل موثر فرماندهی و کنترل اطلاعات
۴۷۵	 سازمان فرماندهی و کنترل قدرت هوایی
۴۹۲	 نظام اطلاعات هشدار هوایی

فصل نهم: تهدیدشناسی هوایی

۴۹۸	 ماهیت شناسی تهدید
۵۰۲	 تقسیم بندی تهدیدات
۵۰۴	 ارزیابی تهدیدات
۵۰۸	 تهدیدات هوایی
۵۱۶	 تهدید پهبادی

فصل دهم: قدرت هوایی در فضای عدم تقارن

۵۱۷	 جنگ و فضای عدم تقارن
۵۲۱	 شناخت وجوه عدم تقارن هوایی
۵۲۶	 قدرت هوایی و اثرگذار راهبردی جنگ
۵۳۱	 قدرت هوایی و عملیات تأثیر محور

۵۳۴	 چگونگی و مراحل ضربه به مراکز نقل
۵۳۶	 مراکز نقل و عملیات ناهمتراز
۵۳۸	 قدرت هوایی و آسیب محوری

فصل یازدهم: فناوری و قدرت هوایی

۵۴۹	 مفهوم شناسی فناوری (تکنولوژی)
۵۵۱	 اثرگذاری فناوری در حوزه‌های جنگ
۵۵۴	 جنگ اطلاعات
۵۵۷	 جنگ شبکه‌ها
۵۵۹	 قدرت هوایی و سیارگذاری، بریت فناوری
۵۶۷	 فناوری تسلیحات و قدرت هوایی
۵۷۲	 ارزیابی و انتخاب فناوری
۵۷۹	 تأمین مطالبات عملیاتی قدرت هوایی

فصل دوازدهم: بهباد و جنگ‌های آینده هوابه‌هوایی

۵۸۳	 قدرت‌سازی بهبادی یک شروع تازه
۵۸۶	 تاریخچه بکارگیری بهبادها
۵۹۳	 قابلیت‌های فنی (تکنیکی) و تاکتیکی بهبادها
۵۹۶	 بهباد و نبردهای آینده
۵۹۸	 بهباد و محدودیت‌ها
۶۰۲	 فهرست منابع

از مدت‌ها پیش وقتی به‌عنوان یک هوانورد تلاش می‌کردم تا درباره مؤلفه‌های برتری ساز بعد سوم جنگ یعنی قدرت هوایی چیزی بگویم یا بنویسم، بیش از هر چیز نگران این بودم که ابهام در خصوص ابعاد، وجوه، مؤلفه‌ها و شاخص‌های آن مرا به‌سوی پیچیدگی‌های بیشتر در بیان اهداف و مقاصد قدرت هوایی سوق دهد؛ در نتیجه، این دغدغه بهانه‌ای شد تا کمی جدی‌تر به این موضوع بپردازم؛ و درباره آن چیزی بنویسم.

نتیجه مطالعات مقدماتی و تفکر در کشف و شناسایی وجوه پنهان قدرت هوایی، کتابی شده است. اکنون پیش روی شما خواننده گرامی قرار دارد.

پس از وقوع انقلاب اسلامی ایران و در دوران دفاع مقدس و پس‌از آن به دلیل تغییر در شرایط محیطی نگرش‌های متفاوتی در بعد قدرت هوایی و استفاده از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های آن در راستای امیر منافع ملی و نحوه مدیریت و فرماندهی با توجه به ضرورت‌های تقویت دفاع دریایی، چهار تغییرات اساسی در نگرش و قضاوت‌های در سطح راهبردی کشور شده است.

این امر سبب گشته تا پیچیدگی‌های قدرت هوایی در انگاره‌های ساده‌اندیشانه نادیده گرفته شود و به همین دلیل تقویت وجوه مختلف این قدرت ارزشمند ملی در حوزه نظامی مغفول بماند، تا جایی که ادامه این روند در آینده‌ای نزدیک باعث آسیب‌های جدی غیرقابل جبران به این بخش از قدرت ملی نظامی خواهد شد.

در همین راستا تلاش وافر و جدی شده تا دامنه کاربرد مفاهیم این کتاب بتواند منطبق با نیازهای همانند تهیه یک کتاب مرجع برای آموزش مفاهیم قدرت دریایی ایجاد یک مرجع برای استفاده طراحان و متخصصین نظامی و حتی سیاسی؛ ارتقاء درک عمومی از تأثیر قدرت هوایی در جنگ، دفاع و سیاست.

به همین دلایل چندگانه است که شما خواننده گرامی فصول این کتاب را متنوع می‌یابید. به‌نحوی که ممکن است این تنوع بر ابهام‌زایی و پیچیدگی‌های قدرت هوایی بیفزاید و این اتهام را متوجه مؤلف نماید که نقض غرض بیان‌شده در صدر این مقدمه را کرده است. ولی

مؤلف ناچار است که این اتهام را بپذیرد تا بتواند به صورتی عمدۀ و کلی تأثیرات متفاوت و پیچیده قدرت هوایی را در سه حوزه دفاع، جنگ و سیاست تا حدودی ملموس و قابل درک نشان دهد. مؤلف از همه کسانی که با نقدهای خویش می‌توانند در چاپ‌های بعدی او را در رفع نقایص جدی که این کتاب از آن‌ها خالی نیست، یاری رسانند، پیشاپیش تشکر و قدردانی می‌نماید.

دکتر نیک بخش حبیبی

www.ketab.ir

مقدمه چاپ دوم

اثر حاضر نسخه کامل شده ماهیت قدرت هوایی یا بهتر بگوییم «ماهیت قدرت هوافضایی» است که پس از یک تلاش و مطالعه و تألیف چندین ساله در سال ۱۳۹۲ به چاپ و نشر رسید.

مثل هر اثر دیگری که در حوزه اندیشه‌های دفاعی و نظامی چاپ می‌شود؛ این اثر در آغاز با ابراز نقطه نظرات فنی و تخصصی نقد و در پاره‌ای از موارد با تحسین و تقدیر مواجه شد. من نیز تلاش کردم تا این بذل توجه دوستان، همکاران و خوانندگان عزیز را غنیمت شمرده و سعی مجدّد در غنا بخشی و رفع اشکالات این اثر نمایم. این تلاش منجر به ایجاد نسخه جدیدی از این اثر و تا حدود زیادی متفاوت از چاپ اول در سال ۱۳۹۶ شمسی شده است.

نگارنده سعی وافر داشته تا با بهره‌گیری از این نقطه نظرات، با دقت و کنکاش بیشتر از آن‌ها در تهذیب بهتر و افراس فصل جدیدی با عنوان «فرماندهی و کنترل هوایی» و همچنین مباحث و سرفصل‌های مهمی از قبیل سطوح و حوزه‌های مأموریتی، نقش و کارکردهای قدرت هوایی در فصل اول و «پایه‌شناسی هوایی (رزمی و پشتیبانی رزمی)، پاسداری و مراقبت راهبردی هوایی، سامانه هشدار سریع و کنترل راهبردی هواپایه (آواکس)، چابک سازی و نیروی واکنش سریع، مرید ماهای ترابری هوایی، آمبولانس هوایی، هواپیماهای راداربر (رادار هواپایه)، هواپیماهای کنترل بحران و ... در فصول مختلف این کتاب، به چاپ جدید غنای بیشتر ببخشند.

مؤلف خود را وام‌دار همه کسانی می‌داند که با مطالعه دقیق موارد ذکر شده در این اثر او را برای تصحیح و ارتقای فراتر از آنچه که موجود است، یاری می‌رسانند.

«قدرت هوایی» و به بیان دیگر «قدرت هوافضایی» تا مدامی که انسان در این جهان فناوری زیست می‌کند و خواهان استفاده از هوا و فضا برای بهتر زیستن و در امنیت ماندن است، دارای اهمیت و شایسته توجه روزافزون خواهد بود، بنابراین به کارگیری وجوه پنهان و آشکار این وجه از قدرت رو به توسعه ملی، نیازمند مطالعه و دقت نظر بیشتری حتی فراتر

از این کتاب و محتوای مستند آن است. امید است که آیندگان با تفصیل بیشتر بتوانند «هوا» و هم «فضا» را هم بهتر بشناسند و هم به‌دوراز هر انشقاقی از مواهب الهی آن بهره‌مند شوند.

سزاوار است اکنون که این اثر به چاپ و نشر دوم خود رسیده، در کنار عزیزانی از همکاران و اندیشمندان که در چاپ اول از آن‌ها نام‌برده‌ام صمیمانه از فرمأنده و جانشین محترم نیروی الهی هوایی: امیر سرتیپ خلبان ستاد حسن شاه صفی و امیر سرتیپ خلبان ستاد عزیز نصیرزاده، همچنین از دوستان و همکاران دیگری نظیر (دکتر حسین خلیلی، دکتر محمد رضا بروی نام، دکتر محمد رضا بابایی، رضا آقاجانی، علیرضا جواهری، کمال درخشانی، امیر ه‌سنگ اادم دقیق، داود زرنگ، مجید ترابی، علیرضا عشقی فکور، بهمن اسماعیلی و محمد حسن رستنی) که در کنار من صبورانه هم راهنمایی و هم تصحیح، ویراستاری و نمونه‌خوانی برده‌اند و تلاش جمعی آن‌ها در پرورش و ارتقای سطح مطالب مطرح‌شده در کتاب حاضر بسیار مؤثر و نربخش بوده است، متواضعانه و با احترام تمام از همه آن‌ها سپاسگزاری و رحمت و برکات الهی را برایشان آرزو کنم.

لازم است مجدداً از همدلی و تلاش‌های همسر مهربان و فرزندان دلبندم حسین و عرفان برای ایجاد محیطی آرام و بانشاط و فارغ از دغدغه‌های رایج دست‌وپا گیر که صبورانه در طول تکمیل و نگارش این اثر با من همراهی کردند، صمیمانه از سر عشق و مهربانی تشکر و سپاسگزاری نمایم. امیدوارم که خداوند متعال همه را ضمن توفیق سلامتی در سایه رحمت و مغفرت واسعه‌ی خویش قرار دهد.

دکتر نیک بخش حبیبی

تهران: ۱۳۹۶